

PLAN ODNOWY WSI PASTEWNIK NA LATA 2009-2014

Wstęp

Plan Rozwoju wsi Pastewnik powstał z inicjatywy najaktywniejszych mieszkańców wsi. Jego celem jest wyznaczenie kierunków zrównoważonego rozwoju wsi uwzględniającego absorpcje środków unijnych. Dokument jest zgodny z zapisami Strategii rozwoju Gminy Marciszów na lata 2004-2013. Opracowanie powstało na podstawie kwestionariuszy ankietowych wypełnionych przez mieszkańców wsi oraz danych będących w posiadaniu Urzędu Gminy w Marciszowie.

Rozwój i odnowa obszarów wiejskich to jedno z kluczowych zadań, jakie Polska ma do zrealizowania jako kraj członkowski UE. Strategicznym celem w tym zakresie jest zmniejszanie istniejących dysproporcji i różnic w poziomie rozwoju obszarów wiejskich w stosunku do terenów miejskich. Idea odnowy obszarów wiejskich wyrasta z przekonania, że doinwestowane i ożywione kulturowo odzyskają swoją atrakcyjność jako miejsce zamieszkania, zapewnią mieszkańcom godziwy standard i jakość życia oraz zdołają zapobiec emigracji.

Plan Odnowy Miejscowości Pastewnik jest jednym z najważniejszych dokumentów dotyczących odnowy miejscowości, jej rozwoju oraz poprawy warunków pracy i życia mieszkańców. Sporządzenie i uchwalenie takiego dokumentu stanowi niezbędny warunek przy aplikowaniu o środki finansowe w ramach „Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013”

Plan jest otwarty, co stwarza możliwość jego aktualizacji w zależności od potrzeb społecznych i uwarunkowań finansowych. Oznacza to, że mogą być dopisywane nowe zadania, a kolejność ich realizacji może zmienić się w zależności od dostępności źródeł finansowania.

Plan Odnowy Miejscowości ma zdecentralizowany, lokalny charakter, obejmuje teren jednej miejscowości i jest przygotowywany na podstawie opinii mieszkańców miejscowości.

Specyfika planu polega na tym, że:

- ◆ *jest on ukierunkowany na zagadnienia cywilizacyjno-kulturowe,*
- ◆ *koncentruje się na lokalnych przedsięwzięciach, które prowadzić mają do poprawy standardu i jakości życia mieszkańców,*
- ◆ *ma on pro-społeczny i pro-kulturowy charakter i dzięki temu może stanowić doskonałe uzupełnienie strategii rozwoju całej gminy.*

Celem planu jest podtrzymanie lub odtworzenie atrakcyjności wsi Marciszów jako miejsca zamieszkania. Jego zaplanowanie oraz przeprowadzenie powinno nastąpić w sposób dostępny, oczekiwany i popierany przez lokalną społeczność.

Plan Odnowy Miejscowości ma charakter „planu małych kroków”, ale w kierunku strategicznych celów. „Małe kroki”, inicjowane przez mieszkańców przy finansowym i organizacyjnym wsparciu gminy, mają doprowadzić do trwałej poprawy miejscowych warunków życia.

Plan odnowy miejscowości Pastewnik oparty został na dokumentach:

1. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013;
2. Strategię Rozwoju Województwa Dolnośląskiego
3. Strategię Rozwoju Gminy Marciszów na lata 2004-2012;
4. Uchwała Rady Gminy Marciszów nr XXI/116/08 z 24 IV 2008 w sprawie przystąpienia Gminy Marciszów do „ Stowarzyszenia – Lokalna Grupa Działania Kwiat Lnu”

W opracowanie dokumentu uczestniczyli:

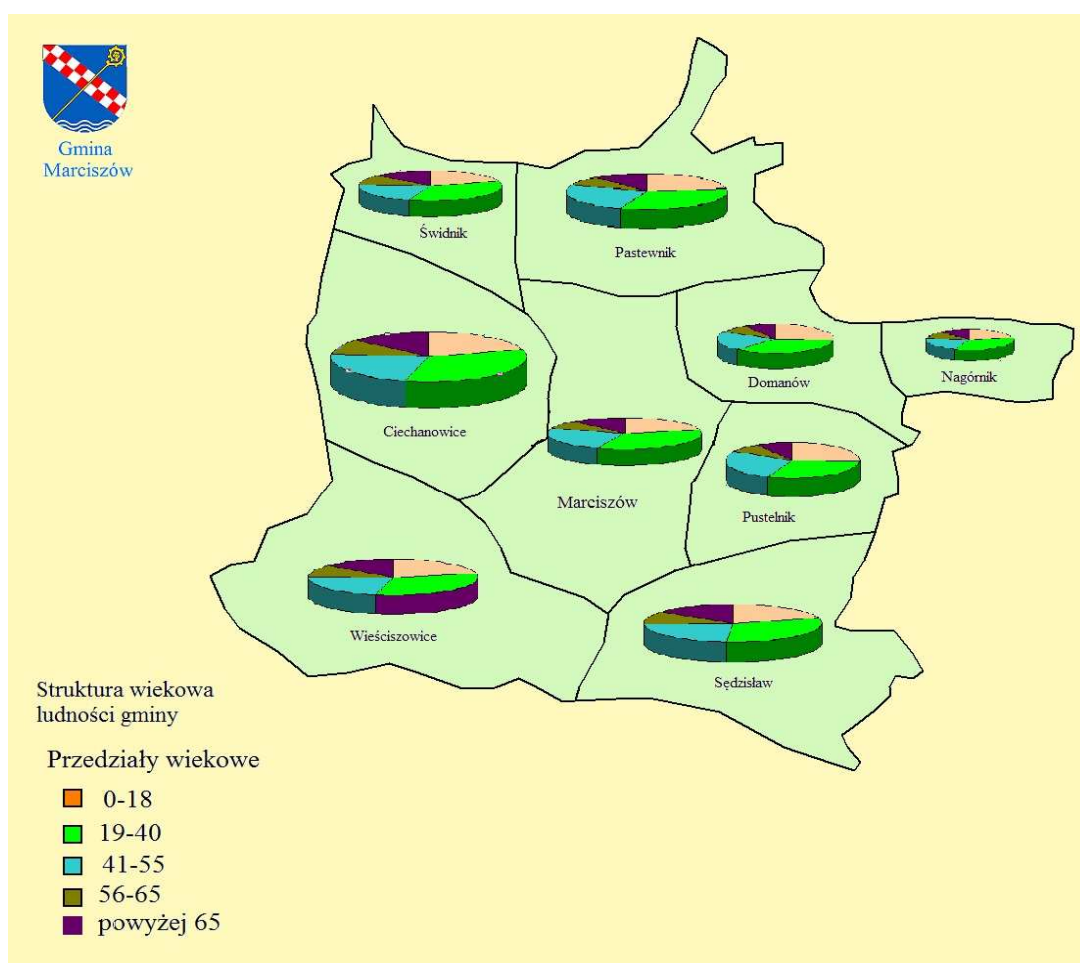
- *Kazimierz Nowakowski – sołtys, wraz z Radą Sołecką*
  - *Wójt Gminy Marciszów – mgr Stefan Zawierucha*
  - *Pracownicy Referatu Pozyskiwania Funduszy, Zagospodarowania Przestrzennego i Informacji*
- mgr Jarosław Baranowski
- Marta Kwiecień
- Artur Pawłowski

1. CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI

Położenie, przynależność administracyjna, zaludnienie

*Pastewnik to wieś położona w Górach Kaczawskich, w dolinie potoku – lewego dopływu Świdnej. Znajduje się w południowej części województwa dolnośląskiego w powiecie kamiennogórskim. W latach 1975-1998 miejscowość administracyjnie należała do województwa jeleniogórskiego. Jest to długa wieś łańcuchowa, leży na wysokości 480 – 630 m npm. Do miejscowości przynależy 1200 ha gruntów, w tym 814 ha użytków rolnych i 320 ha lasów. Miejscowość ma charakter rolniczy w której mieszka około **271** mieszkańców.*

Wraz z pozostałymi 8 wsiami tworzy wspólnotę samorządową Gminy Marciszów.

Historia miejscowości

Pastewnik należy do starych wsi, ale jego dzieje są słabo rozpoznawane, z początkiem wsi wiązano nieistniejące już grodzisko wczesnośredniowieczne na Porębie. Pierwsza pewna wzmianka pochodzi z 1310 r. i dotyczy posiadacza wielkich dóbr w Rudawach Janowickich i Grzbiecie Wschodnim – Alberta Baiera z Mniszkowa, który był podobno założycielem kopalni w Miedziance. Z dokumentu, w którym Baier zwracał klasztorowi w Lubiążu swoje dobra wymienia również Pastewnik – wieś już istniejącą. Nie wiadomo jak długo Pastewnik pozostawał wsią klasztorną, prawdopodobnie po wojnach husyckich stał się własnością rycerską. Na przełomie XV i XVII w. należał do właściciela Ciechanowic – von Reichnbacha. W 1719 r. właścicielem Pastewnika był Friedrich Boguslaus von Dorzeński. Jeszcze wtedy wieś stanowiła jeden majątek, ale już w 1726 r. podzielono ją na dwie części. W Pastewniku Dolnym mieszkało 6 kmieci, 40 zagrodników i 12 chałupników, w tym 2 rzemieślników; natomiast w Pastewniku Górnym mieszkało 4 kmieci, 29 zagrodników i 70 chałupników, w tym 5 rzemieślników.

W XIII w. zbudowano pierwszy gotycki kościół, a na przełomie XV i XVI w. na ruinach starego kościoła powstał kościół gotycko – renesansowy. Była to budowla kamienna z wydzielonym prezbiterium i kwadratową wieżą na osi, którą wieńczy oglicowy hełm kryty gontem. Kościół i cmentarz otaczał kamienny mur. Budowla została opuszczona i popadła w ruinę w początkach XIX w.

Zbudowano murowany kościół ewangelicki, który poświęcono w 1786 r. Jest to okazała budowla stalowa, założona na prostokącie o 5 i 3 osiach, nakryta łamanym dachem naczółkowym z lukarnami. Na środku stoi drewniana kwadratowa sygnaturka zwieńczona 8 bocznymi hełmami

z prześwitem. Ponadto są wysokie okna o wykroju koszowym . Na osiach ścian znajdują się portale, na jednym z nich jest data 1786 r. Wewnątrz znajduje się także drewniana empora, ołtarz i organy.

W początku XIX w. nastąpił rozwój Pastewnika jako ośrodek tkactwa chałupniczego, powstały kolejne kolonie i przysiółki.

W 1825 r. wieś podzielono na trzy części: Pastewnik Dolny, Górny i Nowy. Pod koniec XIX w. we wsi znajdowało się: młyn wodny, 2 gospody, 123 warsztaty tkackie, kuźnia, 8 handlarzy i 19 rzemieślników. Wieś cieszyła się pewnym zainteresowaniem turystów, szczególnie jej górna część, przez którą wędrowano na Porębę słynącą jako punkt widokowy; prowadziła tamtędy trasa łącząca zamki w Bolkowie i Płoninie. Po upadku tkactwa chałupniczego dał się zauważyć powolny ale stały spadek ludności. Wyludnienie wsi nastąpiło po 1945 roku zwłaszcza na koloniach.

We wsi stacjonowała jednostka wojskowa, która obsługiwała stację radiolokacyjną Wojsk Lotniczych. Po likwidacji jednostki na miejscu radaru wojskowego w 1999 roku zamontowano radar meteorologiczny, który monitoruje obszar Sudetów i przedgórze. Być może podniesie to atrakcyjność wsi, która pomimo walorów krajobrazowych nie cieszy się zbyt dużym zainteresowaniem turystów. We wsi znajduje się sporo starych budynków mieszkalnych i mieszkalno gospodarczych w większości z XIX wieku, ale wiek niektórych może sięgać nawet XVIII wieku o czym świadczą kamienne portale. Przez górny koniec Pastewnika przechodzi zielony szlak z Płoniny do Bolkowa. Zabudowania leżą na wysokości około 480 – 630 metrów n.p.m. Pastewnik w dolnej i górnej części otaczają użytki rolne, w środkowej i powyżej górnej przeważają lasy świerkowe i świerkowo – bukowe chociaż większość okolicznych szczytów jest odsłonięta.

Przestrzenna struktura miejscowości

Pastewnik to wieś łańcuchowa, ciągnie się 4 km wzdłuż górnego brzegu potoku. Położona w północnej części gminy Marciszów, predysponowana, do lokalizowania zabudowy letniskowej. Bezpośrednio wokół wsi ciągną się rozległe użytki rolne, ale położone dalej wzniesienia porastają lasy bukowe i świerkowe. W gospodarce przeważa rolnictwo. Dominującym kierunkiem produkcji rolniczej jest produkcja bydła opasowego i produkcja mleczna przez osoby fizyczne, która posiada większość gruntów na terenie gminy.

2. INWENTARYZACJA ZASOBÓW SŁUŻĄCYCH ODNOWIE WSI

Zasoby przyrodnicze

Wieś Pastewnik otoczona jest pasmami górskimi:

od wschodu - Masyw Trójgarbu / Góry Wałbrzyskie /,

od południa - Góry Lisie, zaliczane do Wzgórz Bramy Lubawskiej,

od zachodu - Dłukotki

od północy i północnego zachodu - Góry Kaczawskie.

Cechą charakterystyczną pasm górskich jest występowanie długich grzbietów położonych na poziomie 650 - 680 m npm o kierunku NW-SE oraz stoków posiadających najczęściej spadek w granicach 20 – 30.

Otoczenie wsi stanowią staropalozoiczne łupki zieleńcowe na południu przechodzące w górnokarbońskie zlepieńce i szarogłazy. Ponadto są to w niewielkich ilościach dolomity i wapienie krystaliczne. Takie położenie oraz ukształtowanie terenu ma odbicie w niezwykłych krajobrazach i widokach, a otaczające nas lasy, pola i łąki to wymarzone tereny łowieckie.

Dziedzictwo kulturowe, obiekty i tereny

Wieś nie ma cenniejszych zabytków, zachował się jednak zespół starej zabudowy:

1. Kościół filialny pod wezwaniem św. Józefa – poewangelicki (nr rej 6/A/2000 z 02.02.2000 r.) o konstrukcji murowanej z 1786 r.,

Fot. Kościół filialny pod wezwaniem św. Józefa

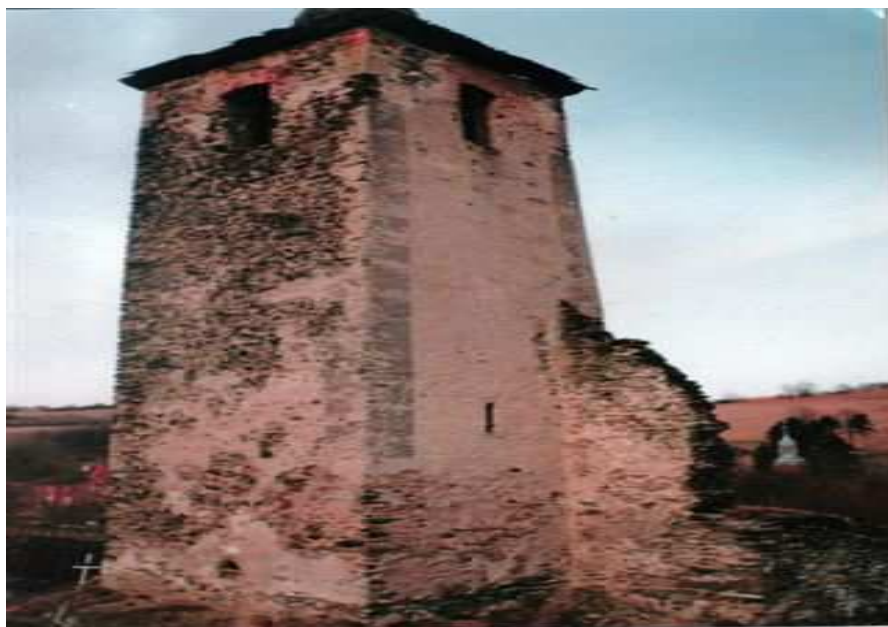

2. *Kościół katolicki /ruina pozostała wieża/ (obiekt wnioskowany o ujęcie w rejestrze zabytków) murowana z XIII, XV/XVI w.,*

Fot. Ruiny kościoła katolickiego

3. *Transformator murowany z początku XX w.,*

4. *Szkoła podstawa murowana z początku XX w.,*

5. *Wśród budynków mieszkalnych i gospodarczych na uwagę zasługują wielokubaturowe i wielopokoleniowe domy mieszkalne.*

Do ciekawszych należą m.in.:

- *Dom mieszkalny nr 4 o konstrukcji murowanej z początku XX w.*
- *Dom mieszkalno- gospodarczy nr 7 o konstrukcji murowanej z czwartej ćwierci XIX w.,*
- *Dom mieszkalny nr 9 o konstrukcji murowanej z przełomu XIX i XX w.,*
- *Dom mieszkalny nr 11 o konstrukcji murowanej z przełomu XIX i XX w.,*
- *Dom mieszkalny nr 13 o konstrukcji murowanej z przełomu XIX i XX w.,*
- *Dom mieszkalny nr 17 o konstrukcji murowanej z początku XX w.*
- *Dom mieszkalno- gospodarczy nr 19 o konstrukcji murowanej z początku XX w.*
- *Dom mieszkalny nr 20 o konstrukcji murowanej z końca XX w.,*
- *Dom mieszkalno- gospodarczy nr 24 o konstrukcji murowanej z przełomu XIX i XX w.,*
- *Dom mieszkalno- gospodarczy nr 26 o konstrukcji murowanej z czwartej ćwierci XIX w.,*
- *Dom mieszkalny nr 27 o konstrukcji murowano – szachulcowy z połowy XIX w.,*
- *Dom mieszkalny nr 28 o konstrukcji murowanej z trzeciej ćwierci XIX w.,*
- *Dom mieszkalny nr 29 o konstrukcji murowanej z początku XIX w.,*
- *Dom mieszkalno- gospodarczy nr 30 o konstrukcji murowanej z przełomu XIX i XX w.,*
- *Dom mieszkalno- gospodarczy nr 32 o konstrukcji murowanej z czwartej ćwierci XIX w.,*
- *Dom mieszkalno- gospodarczy nr 39 o konstrukcji murowanej z początku XX w.*
- *Dom mieszkalny nr 41 o konstrukcji murowanej z trzeciej ćwierci XIX w.*

- *Dom mieszkalno- gospodarczy nr 42 o konstrukcji murowanej z początku XX w.,*
- *Dom mieszkalny nr 42 o konstrukcji murowanej z ok. 1900 r.,*
- *Dom mieszkalno- usługowy nr 46 o konstrukcji murowanej z czwartej ćwierci XIX w.,*
- *Dom mieszkalno- gospodarczy nr 53 o konstrukcji murowanej z czwartej ćwierci XIX w.*
- *Dom mieszkalny nr 57 o konstrukcji murowanej z czwartej ćwierci XX w.,*
- *Dom mieszkalno- gospodarczy nr 58 o konstrukcji murowanej z czwartej ćwierci XIX w.,*
- *Dom mieszkalny nr 61 o konstrukcji murowanej z czwartej ćwierci XX w.,*
- *Dom mieszkalno- gospodarczy nr 64 o konstrukcji murowanej z czwartej ćwierci XIX w.,*
- *Dom mieszkalno- gospodarczy nr 65 o konstrukcji murowanej z przełomu XIX i XX w.,*
- *Budynek gospodarczy nr 65 o konstrukcji murowanej z początku XX w.*
- *Dom mieszkalno- gospodarczy nr 67 o konstrukcji murowanej z czwartej ćwierci XIX w.,*
- *Dom mieszkalno- gospodarczy nr 69 o konstrukcji murowanej z czwartej ćwierci XIX w.*
- *Dom mieszkalno- gospodarczy nr 73 o konstrukcji murowanej z początku XX w.,*
- *Budynek gospodarczy nr 83 o konstrukcji murowanej z czwartej ćwierci XIX w.,*
- *Dom mieszkalno- gospodarczy nr 83 o konstrukcji murowanej z trzeciej*

ćwierci XIX w.,

- *Dom mieszkalno- gospodarczy nr 88 o konstrukcji murowanej z czwartej ćwierci XIX w.,*
- *Dom mieszkalno- gospodarczy nr 94 o konstrukcji murowanej z przełomu XIX i XX w.,*
- *Dom mieszkalno- gospodarczy nr 95 o konstrukcji murowanej z czwartej ćwierci XIX w.,*
- *Dom mieszkalno- gospodarczy nr 100 o konstrukcji murowanej z początku XX w.,*
- *Budynek gospodarczy nr 101 o konstrukcji murowano - drewnianej z czwartej ćwierci XIX w.,*
- *Dom mieszkalno- gospodarczy nr 101 o konstrukcji murowanej z czwartej ćwierci XIX w.*
- *Dom mieszkalno- gospodarczy nr 102 o konstrukcji murowanej z końca XIX w.,*

Małowniczo położone dróżki i ścieżki polne pozwoliły na stworzenie struktury turystycznej. Przebiegają tutaj trzy szlaki turystyczne:

- * *czerwony w dolnej części wsi,*
- * *czarny rowerowy w kierunku Płoniny,*
- * *zielony przebiegający przez górną część Pastewnika, zwany szlakiem Zamków Piastowskich.*

Przez Pastewnik przebiega trasa wyścigu kolarskiego organizowanego latem. W Górnym Pastewniku stacjonowała Jednostka Wojsk Lotniczych, obsługująca stację radiolokacji, która została przekształcona w radar meteorologiczny.

Fot. Radar meteorologiczny

Infrastruktura społeczna

Wieś posiada kilka obiektów służących ogółowi społeczeństwa: remiza strażacka, boisko do piłki nożnej, plac zabaw. Stan tych obiektów jest jednak w stanie krytycznym. Większość potrzeb związanych z kulturą, opieką społeczną i zdrowotną, usługami bankowymi, pocztowymi mieszkańcy muszą zaspokajać w pobliskim Marciszowie, do którego w dni wolne od szkoły nie ma żadnego połączenia poza prywatnym transportem.

Infrastruktura techniczna

Wieś nie posiada żadnej infrastruktury technicznej prócz sieci energetycznej. Wodociągi, kanalizacja a nawet sieci telefonii komórkowej są na dzień dzisiejszy poza zasięgiem możliwości finansowych Gminy Marciszów.

Gospodarka i rolnictwo

W gospodarce przeważa rolnictwo. Dominującym kierunkiem produkcji rolniczej jest produkcja bydła opasowego i produkcja mleczna przez osoby fizyczne, która posiada większość gruntów na terenie gminy. Wieś Pastewnik jest miejscowością położoną na uboczu drogi krajowej. Nie posiada żadnych zakładów pracy.

Kapitał społeczny i ludzki

We wsi najliczniejszą grupę wiekową stanowią osoby pomiędzy 19-40 rokiem życia. We wsi, poza strażą pożarną (OSP) nie ma żadnej zorganizowanej formalnie grupy mieszkańców. Świetlica w byłej szkole, która jest jedynym miejscem gdzie mogą spotykać się mieszkańcy, wymaga kapitalnych remontów i adaptacji do ich potrzeb. Wy służona remiza strażacka uniemożliwia prawidłowe działanie ochotniczej straży pożarnej. To wszystko utrudnia integrację mieszkańców.

3. OCENA MOCNYCH I SŁABYCH STRON MIEJSCOWOŚCI

Mocne strony

1) Zasoby naturalne

a) duże zasoby surowca leśnego,

b) zasoby wód powierzchniowych (potoki) o niskim stopniu zanieczyszczenia,

c) bogate, wysokiej jakości zasoby wód podziemnych pitnych,

d) duży areał użytków zielonych,

2) Niematerialne zasoby naturalne

a) krajobraz atrakcyjny z punktu widzenia turystyczno – rekreacyjnego

b) atrakcyjne z punktu rekreacyjnego zasoby leśne

3) Walory logistyczne o charakterze komunikacyjnym i rynkowym

- a) *bliskość granicy Polsko-Czeskiej*
- b) *bliskość szlaków drogowych o znaczeniu regionalnym, krajowym i międzynarodowym*
- c) *niewielka odległość od Jeleniej Góry, Wałbrzycha i Kamiennej Góry – aktywnych potencjalnych ośrodków rozwojowych*
- 4) *dostępność terenów pod rozwój funkcji gospodarczych, mieszkaniowych*
  - a) *duże zasoby terenów które mogą zostać przeznaczone pod działalność gospodarczą*
  - b) *zasoby terenów które mogą być przeznaczone pod budownictwo mieszkaniowe*
- 5) *Walory naturalne*
  - a) *Ukształtowanie terenu*
  - b) *Walory krajobrazowe (ładne widoki, czyste powietrze)*
- 6) *Możliwość wykorzystania funduszy UE na rozwój infrastruktury, przedsiębiorczości, zasobów ludzkich*
- 7) *Współpraca z sąsiednimi gminami*

Słabe strony

- 1) *bezrobocie*
  - a) *niekorzystna struktura zbiorowości osób bezrobotnych (duży poziom bezrobocia wśród osób wchodzących w wiek produkcyjny)*
- 2) *niekorzystne zjawiska demograficzne*
  - a) *ujemne saldo migracji*
  - b) *wzrost średniej wieku mieszkańców*
- 3) *Zły stan zasobów mieszkaniowych*

- a) wysoki stopień dekapitalizacji zasobów mieszkaniowych w tym komunalnych
- b) niski poziom budownictwa mieszkaniowego
- c) niedostateczne pod względem ilościowym zasoby mieszkaniowe
- 4) Brak jakichkolwiek zakładów produkcyjnych i miejsc pracy.
- 5) Zły stan materialny gospodarstw domowych
  - a) pauperyzacja istotnej części społecznej mieszkańców
- 6) Niska dostępność infrastruktury społecznej
  - a) Kulturalnej – słaba oferta dla dzieci i młodzieży w zakresie spędzania wolnego czasu,
- 7) Niska skłonność mieszkańców do przedsiębiorczości
  - a) Obawa przed ryzykiem prowadzenia działalności gospodarczej
  - b) Brak lokalnego klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości prywatnej
- 8) Niski potencjał ekonomiczny i tempo rozwoju podmiotów gospodarczych
- 9) Zbyt małe wykorzystanie wsi jako atrakcji turystycznej
- 10) Znaczne rozdrobnienie gospodarstw rolnych,

Szanse i zagrożenia

1. Intensywny rozwój turystyki i rekreacji
2. Moda na agroturystkę,
3. Dotacje z Unii Europejskiej

Zagrożenia

1. Wysokie bezrobocie w regionie
2. Ogólnoświatowy kryzys,
3. Ubożenie społeczeństwa,
4. Odływ najbardziej aktywnej i wykształconej młodzieży do dużych miast,
5. Patologie wśród młodzieży,

4. CHARAKTERYSTYKA PLANOWANYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ ZADAŃ DO REALIZACJI WE WSI PASTEWNIK W LATACH 2009 - 2014

Lp	Nazwa działania	Czas realizacji	Rezultat/Przeznaczenie/Cel	Kwota końcowa	Źródła finansowania
1	Remont i częściowa zmiana sposobu użytkowania budynku remizy OSP na świetlicę wiejską w Pastewniku	2008-2009	Miejsce spotkań społeczności wiejskiej, miejsce zabaw dla dzieci/ młodzieży	689 000,00	PROW oraz Budżet Gminy Marciszów
2	Poprawa estetyki obejść przydomowych	2009 - 2010	Ładniejszy wizerunek wsi	-	Własna praca mieszkańców
3	Utworzenie placu zabaw i miejsca rekreacji dla społeczności wiejskiej	2010-2011	Miejsce spotkań społeczności wiejskiej, miejsce zabaw dla dzieci	-	własna praca mieszkańców
4	Utworzenie koła gospodyń wiejskich	2009	integracja społeczności lokalnej	-	Praca własna mieszkańców
5	Utworzenie kafejki internetowej	2011	Dostęp do wiedzy i informacji	-	Utworzenie kafejki internetowej

Nadzieją na jeszcze większą aktywizację mieszkańców jest utworzenie świetlicy wiejskiej. Ogromnie ważne jest zorganizowanie funkcjonalności świetlicy w taki sposób, aby mogły z niej korzystać dzieci, młodzież i dorośli.

Dlatego wybudowana świetlica spełniająca wszystkie wymogi bezpieczeństwa stworzy szanse dla wszystkich grup wiekowych mieszkańców, tak aby mogli oni działać na rzecz rozwoju kulturalnego i społecznego.